

מיישבת הגמרא: לְעוֹלָם בְּתֵי אֲבוֹת קָא חָשִׁיב הפסוק, ולפי זה לא היה לו למנות אלא ששה חלקים בלבד, וְהָא קָא מְשַׁמְעֵ לָן – ומה שמנה הכתוב את ארבעת החלקים שנטלו בנות צלפחד בפני עצמם, כוונת הכתוב להשמיענו בזה, וְכִנּוּן צִלְפָּחַד נִמְלֹו גַם חֶלֶק בְּכוֹרָה בנחלת חפר מכח אביון שהיה בכורו, אף שאין הבכור נוטל פי שנים בנכסים הבאים לרשות אביו אחר מיתתו. אֵלֶּמָּא – ומוכח מכך, שְׁאִרְיָ וְיִשְׂרָאֵל מוֹחֲקִת הִיא ביד יוצאי מצרים, וכאילו באה נחלת חפר לידו, ולכן יש לצלפחד ולבנותיו הבאות מכחו לירש חלק הבכורה.

הגמרא חוזרת לבאר את הברייתא שהובאה לעיל (קכז): אִמְר מַר, וְהַנְּגִינִי של המרגלים והמתאוננים, שלא נטלו אבותיהם חלק בארץ להוריש להם, נִמְלֹו חלק בארץ בְּזִכּוּת אֲבִי אֲבִיהֶם וּבְזִכּוּת אֲבִי אֲמוֹתֵיהֶן יוצאי מצרים.

הגמרא מקשה סתירה מברייתא אחרת: וְהַתִּנְיָא, הבנים של המרגלים והמתאוננים נטלו חלק בארץ בְּזִכּוּת עֲצָמָן.

מתרצת הגמרא: לֹא קָשְׁיָא, הָא – הברייתא לעיל ששנתה שנטלו חלקם של זקניהם, אבל בזכות עצמם לא נטלו חלק, שנויה בְּמֵאָן דְּאִמְר לְיוֹצְאֵי מִצְרַיִם נתחלקה הארץ, ולכן לא נטלו בזכות עצמם, שלא יצאו ממצרים בהיותם בני עשרים שנה, אמנם זקניהם שיצאו ממצרים נטלו חלק בארץ, והורישוהו להם. וְהָא – והברייתא ששנתה שנטלו בזכות עצמם, שנויה בְּמֵאָן דְּאִמְר לְבָנָי הָאִרְיָ נתחלקה הארץ, ולכן נטלו בזכות עצמם ככל באי הארץ, ומכח זקניהם לא נטלו.

תירוצ נוסף: וְאִיפֻעִית אִימָא, הָא וְהָא – שתי הברייתות שנויות כרעת הסובר שֶׁלְבָנֵי הָאִרְיָ נתחלקה הארץ, וְלֹא קָשְׁיָא, הָא – הברייתא ששנתה שנטלו חלק בזכות עצמם, מדברת באופן דִּהְוֵהּ (שהיה בן זה) בְּן עֶשְׂרִים שנה ומעלה בעת כניסתו לארץ, ולכן נטל חלק עם באי הארץ. וְהָא – והברייתא ששנתה שנטלו בזכות זקניהם ולא בזכות עצמם, מדברת באופן דִּלָּא הָוֵה בְּן עֶשְׂרִים שנה בכניסתו לארץ, ולכן לא נטל חלק אלא בזכות זקניו יוצאי מצרים.

שנינו במשנה: וְשִׁתְּהִי צִלְפָּחַד בְּכוֹר נוטל שְׁנֵי חֶלְקִים. קשה הגמרא: וְאִמָּאֵי – ומדוע בכורתו של צלפחד גרמה לבנותיו לקבל שני חלקים בירושת אביו חפר, והרי זה 'רְאוּי' הוא, כלומר, היה ראוי לבוא ליד חפר אם היה נכנס לארץ ישראל, והלכה היא שאין הַבְּכוֹר נוטל פי שנים ב'רְאוּי', כְּפִי שהורא נוטל פי שנים ב'מוֹחֲקִין' – בנכסים שכבר הוחזקו ביד אביו, אלא חולק בראוי בשוה עם אחיו, וממילא אפילו צלפחד עצמו לא היה מקבל שני חלקים בירושת חפר אביו, ומדוע בנותיו יקבלו בה שני חלקים.

מתרצת הגמרא: אִמְר רַב יְהוּדָה אִמְר שְׁמוּאֵל, אין כוונת המשנה שקיבלו חלק כפול בחלקו של חפר בארץ ישראל, שחלק זה 'רְאוּי' הוא, אלא קיבלו פי שנים בְּתִדּוּת הַאֲחֻלִּים שהיו להם במדבר, כלומר, במטלטלין שהיו מוחזקים בידו של חפר בשעה שמת, וכיון

צלפחד היה יורש פי שנים מאחיו במטלטלין, אף בנותיו יורשות חלק זה.

רבה מקשה על תירוצו של שמואל: מִתִּיב רַבָּה, שנינו בברייתא, רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, בְּנוֹת צִלְפָּחַד נִמְלֹו אֶרְעָה חֶלְקִים בירושת אביהם, שְׁנֵאמַר בחלוקת ארץ ישראל (יהושע יז ה) 'וַיִּפְּלוּ חֶבְלֵי' (בנחלות) מִנְּשָׂה עֲשִׂירָה לְכַד מֵאֶרֶץ הַגִּלְעָד וְהַבִּשְׁטָן אֲשֶׁר מִעֵבֶר לַיַּרְדֵּן'. ומבואר בפסוקים שם שמתוך אותם עשרה חלקים, נטלו שש משפחות הבנים הזכרים ששה חלקים, וארבעה חלקים נטלו בנות צלפחד, והיינו, חלק אביהם, וחלק אחי אביהם שמת בלא בנים וירשו את החלק שהיה לאביהם בירושת אותו אח, ושני חלקים מנחלת חפר אבי אביהם שמת והורישו לבניו, וכיון שהיה אביהם בכור היה ראוי ליטול שני חלקים. ושני חלקים אלו של בכורה הרי היו בארץ ישראל, כמבואר בפסוק, וחזרת הקושיא למקומה, שהרי אין הבכור נוטל בראוי לבוא לאחר מיתת האב.

מתרצת הגמרא: אֵלֶּא אִמְר רַבָּה, באמת ירשו בנות צלפחד חלק כפול בירושת חפר גם בארץ ישראל, ואף שאמנם סתם קרקע שעתיד האב לרשת נחשבת כ'רְאוּיָה' ואין הבכור יורש בה פי שנים, אבל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל 'מוֹחֲקָת' הִיא ליוצאי מצרים, ש'ה' כבר נתן להם אותה, כמו שנאמר ליוצאי מצרים (שמות ו ח) 'וְהִבְאֵתִי אֲתֶכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֵת יְדֵי לָתֵת אֹתָהּ לְאֲבֹתְהֶם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב וְנָתַתִּי אֹתָהּ לָכֶם מִדְּשָׁה אֲנִי ה'". כלומר, אני נתתיה לכם בירושה, ולכן חפר היה נחשב מוחזק בקרקע ארץ ישראל, והיו לצלפחד שני חלקים בירושתו, וירשום בנותיו.

הגמרא מקשה על תירוצו של רבה מברייתא: מִתִּיבִי, אִמְר רַבִּי חִידְקָא, שְׁמַעוֹן הַשְּׁקֵמּוֹנִי הָיָה לִי חֶבֶר, והיה מְתַלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא, וְכֵן הָיָה רַבִּי שְׁמַעוֹן הַשְּׁקֵמּוֹנִי אִמְר, אף שהוצרך משה רבינו לשאול את ה' את דין ירושת בנות צלפחד, שנאמר 'וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי ה'', אין זאת מחמת שלא ידע כלל את דינו, אלא יוֹדַע הָיָה מֹשֶׁה רַבִּינוּ שֶׁבְּנוֹת צִלְפָּחַד יוֹרְשוֹת הֵן את אביהן, כיון שלא היו לו בנים, אֲכָל לֹא הָיָה יוֹדַע, אִם נוֹמְלוֹת את חֶלֶק הַבְּכוֹרָה של חפר אבי אביהם, שהיה צלפחד עתיד לירש, אִם לֹא. הגמרא מביאה את המשך הברייתא, ואחר כך תסיים את הקושיא: וְרְאוּיָה הָיְתָה פְּרִשְׁת נְחָלוֹת – דיני ירושה, לִיבְתָב עַל יְדֵי מֹשֶׁה, שהרי ודאי לא היתה פְּרִשָּׁה זו חסרה בתורה, גם אם לא היה מעשה זה של בנות צלפחד, אֵלֶּא שְׁנֵי בְּנוֹת צִלְפָּחַד וְנִבְתָּבָה עַל יְדֵן. וכן יודע הָיָה מֹשֶׁה רַבִּינוּ, שְׁהַמְקוֹשֶׁשׁ שחילל שבת במדבר דינו בְּמִיתָה, שְׁנֵאמַר (שמות לא יד) 'וְשִׁמְרַתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הוּא לָכֶם מְחֻלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת', אֲכָל לֹא הָיָה יוֹדַע בְּאִי זו מִיתָה הוּא יוּמָת, אִם בַּסְּקִילָה החמורה או בחנק הקלה, וְרְאוּיָה הָיְתָה פְּרִשְׁת מְקוֹשֶׁשׁ – שמחלל שבת בסקילה שכתב על יְדֵי מֹשֶׁה, אף ללא מעשה המקושש, אֵלֶּא שְׁנֵתִיבִיב מְקוֹשֶׁשׁ בגלל מעשיו, וְנִבְתָּבָה עַל יְדֵן. ושני דברים אלו באו לְלַמֵּד,

בבא בתרא דף קיט עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום ראשון) רכא

שְׁמִינִי לְיָמִים זְכוֹת עַל יְדֵי זִכְאוֹ, וְלֹכֵן יִירוּשָׁת הַבְּנִים וְהַקְּרוֹבִים שְׁהִיא
דְּבַר זְכוּת, נִכְתְּבָה מִחֲמַת בְּנוֹת צִלְפָּחַד, שְׁהִיו צִדְקָנִיּוֹת, וּמַגְלָלִים
חֻזְקָה עַל יְדֵי חֵזֶק, וְלֹכֵן הָדִין שֶׁמַּחֲלֵל שְׁבֵת חַיִּיב סְקִילָה, שְׁהִיא
הַמִּיתָה הַחֲמוּרָה בְּיוֹתֵר, נִכְתְּבָה בְּתוֹרָה מִחֲמַת הַמְּקוֹשֵׁשׁ עֲצִים,
שְׁחִילֵל שְׁבֵת.
מִסִּימַת הַגִּמְרָא אֵת הַקּוּשִׁיא מִהִבְרִייתָא עַל דְּבָרֵי רַבָּה: וְאִי סִלְקָא
דְּעֵתְךָ שְׁאִירֵי יִשְׂרָאֵל מוֹחֲזֶקֶת הִיא לְיוֹצְאֵי מִצְרַיִם, מֵאִי קָא מִסְתַּפְקָא
לִיה – מַה הִיא הַסֵּפֶק שֶׁל מִשָּׁה רַבִּינוּ אִם בְּנוֹת צִלְפָּחַד נוֹטְלוֹת אֵת
חֶלֶק הַבְּכוֹרָה שֶׁל אֲבִיהֶן, וְהָרִי כִּיוֵן שֶׁחָפֵר הִיא מוֹחֲזֶק בְּאוֹתוֹ חֶלֶק
הִיא צִלְפָּחַד עֲתִיד לִירֵשׁ פִּי שְׁנַיִם, וְנוֹטְלוֹת בְּנוֹתֵי חֶלֶק זֶה.
מִתַּרְצַת הַגִּמְרָא: הִיא גּוֹפֵהָ קָא מִסְתַּפְקָא לִיה – דְּבַדְרָא זֶה עֲצֻמו
הַסֵּתֶפֶק מִשָּׁה רַבִּינוּ, הָאֵם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מוֹחֲזֶקֶת הִיא לְיוֹצְאֵי
מִצְרַיִם אִם לֹא. וְצִדְדֵי הַסֵּפֶק הֵיוּ כִּךְ, דְּקִתְּבִיב שְׁאֵמַר ה' לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּמִצְרַיִם עַל יְדֵי מִשָּׁה (שְׁמוֹת ו' ח') וְהִבְאֵיתִי אֲתֶכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁאַרְתִּי אֶת יְדֵי לְתֵת אֹתָהּ לְאֲבֹרְתָהּ לְיִצְחָק וְלִיעֲקֹב וְנָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ
לְכֶם מוֹרֶשֶׁת אֲנִי ה', וְזֶה וְדָאִי שְׁפִירוּשׁ הַלְשׁוֹן 'מוֹרֶשֶׁת' הִוא
שִׁירִישׁוּת לְאֲחֵרִים, וְהַסֵּפֶק הִוא הָאֵם לְשׁוֹן זֶה מִתַּפְרֶשֶׁת גַּם
כִּירוּשָׁה, כְּלוּמַר, שֶׁהָאָרֶץ יְרוּשָׁה הִיא לְכֶם מֵאֲבֹתֵיכֶם – אֲבָרְתָהּ
יִצְחָק וְיַעֲקֹב, וְאַתֶּם מוֹחֲזִיקִים בָּהּ, וּמִמִּילָא כְּשִׁמְתּוֹ יוֹצְאֵי מִצְרַיִם
וְהוֹרִישׁוּ אֵת נַחֲלָתָם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְבְנֵיהֶם, יִרְשׁ הַבְּכוֹר פִּי שְׁנַיִם.
וְאִי הָאָרֶץ שְׁפִירוּשׁ הַלְשׁוֹן 'מוֹרֶשֶׁת' הִוא רַק שְׁנֵים מוֹרִישִׁין, וְאִי־נָא
יְרוּשָׁתָא, כְּלוּמַר שִׁירִישׁוּאֵי מִצְרַיִם עֲצֻמוֹ יוֹרִישׁוּ אֵת חֶלֶקֶם לְבְנֵיהֶם,
אֲבָל לֹא יִירוּשָׁה בְּעִצְמָם מֵאֲבֹתֵיהֶם, וּמִמִּילָא הָאָרֶץ נִחְשְׁבַת רַק
כִּירוּשָׁה לְבוֹא לִידֵם, וְאִין הַבְּכוֹר נוֹטֵל בָּהּ פִּי שְׁנַיִם. מִסִּימַת
הַגִּמְרָא: וְשִׁשְׁמֹו לִיה – לְמַשָּׁה רַבִּינוּ אֵת סְפִיקוֹ מִן הַשְּׁמַיִם, דְּתוֹרַתִּיהּ
– שְׁנֵי הַדְּבָרִים כְּלוּלִים בְּלִשׁוֹן זֶה, שֶׁהָאָרֶץ הִיא יְרוּשָׁה לְכֶם
מֵאֲבֹתֵיכֶם, וְנִחְשְׁבִים יוֹצְאֵי מִצְרַיִם כְּמוֹחֲזִיקִים בָּהּ, וְלֹכֵן הַבְּכוֹר
יִירֵשׁ בָּהּ פִּי שְׁנַיִם, וּמוֹרִישִׁין אוֹתָהּ לְבְנֵיהֶם, וְאִי־נָא יוֹרִישִׁין אוֹתָהּ
בְּעִצְמָם, שְׁהִי מִתָּא בְּמִדְבָּר.
הַגִּמְרָא מְבִיאָה פְּסוּק נוסף שֶׁזֶרְמֹו בּוּ שִׁירִישׁוּאֵי מִצְרַיִם עֲצֻמוֹ אֵל
יִכְנִסוּ לְאֶרֶץ, קֹדֶם שֶׁנִּגְזַר עֲלֵיהֶם כֵּן: וְכֹמו שֶׁנִּרְמַז עֲנִין זֶה בְּלִשׁוֹן
'מוֹרֶשֶׁת', שִׁירִישׁוּ אֵת הָאָרֶץ לְבְנֵיהֶם, תִּיֵּנוּ דְּקִתְּבִיב בִּשְׁרֵית הִים'
שְׁאֵמַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (שְׁמוֹת טו' יז) 'תִּבְרָאֵמוּ וְתִמְעַמְדוּ בְּהָרַי נְחֹלְתִי', וְיֵשׁ
לְדַקְדֵּק, שֶׁלִּשׁוֹן 'תִּבְרָאֵמוּ' – שֶׁה' יְבִיא אוֹתוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא נִאֲמַר
בְּפִסְקוֹ, אֶף שֶׁעֲדִידִין לֹא נִגְזַר עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא יִכְנִסוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲמַר
אֲמַר 'תִּבְרָאֵמוּ' בְּלִשׁוֹן נִסְתֵּר, שֶׁה' יְבִיא אֲחֵרִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
לְמִלְכּוֹ שְׁבַנִי יִשְׂרָאֵל הִיוּ מִתְּנַבְּאִין בְּאִמְרַת הַשִּׁירָה, שֶׁלֹּא יִכְנִסוּ
לְאֶרֶץ, וְאִי־נָא יוֹדְעִין מַה מִּתְּנַבְּאִין – וְלֹא יִדְעוּ הֵם עֲצֻמוֹ מִהִנְבֹּאָה
הַרְמוּזָה בְּלִשׁוֹנָם.
הַגִּמְרָא מְבִרְרַת אֵת פְּרִטֵּי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל בְּנוֹת צִלְפָּחַד: נֹאמַר בְּתוֹרָה
לְבָנֵי בְנוֹת צִלְפָּחַד (בְּמִדְבָּר כו' א) וְתַעֲמִידֵנָה לְפָנַי מִשָּׁה וְלִפְנֵי אֱלֹהֵינוּ
הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי הַנְּשִׂאִים וְכָל הָעֵדָה, וּמִלִּשׁוֹן הַפְּסוּק מִשְׁמַע שֶׁתְּחִילָה
בָּאוּ לְפָנַי מִשָּׁה, וְאַחֵר כִּךְ לְפָנַי אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי הַנְּשִׂאִים וְכָל
הָעֵדָה. תַּמְחָה הַגִּמְרָא, וְכִי אֲפִשְׁרֵי הַדְּבַר, שֶׁעָמְדוּ לְפָנַי מִשָּׁה כִּי לֹא
(אֲמַר) אֲמַר לָהֶן דָּבָר – לֹא יִדְעוּ תְּשׁוּבָה לְשִׁאלָתָם, וְאַחֵר כִּךְ עָמְדוּ
לְפָנַי הַנְּשִׂאִים וְכָל הָעֵדָה לְשִׁאלָה שִׁאלָה זֶה, וְהָרִי אִם מִשָּׁה לֹא יִדְעוּ
מַה לְהַשִּׁיב, כֹּל שֶׁכֵּן שֶׁהַנְּשִׂאִים וְהָעֵדָה אֵינֶם יוֹדְעִים. אֲמַר, פֶּרֶם
אֵת הַמִּקְרָא וְדִרְשׁוּהוּ – פֶּרֶשׁ אֵת הַפְּסוּק בְּהִפְךָ מִהִסְדֵּר הַכְּתוּב בּוּ,
שֶׁבְּתוֹחִילָה עָמְדוּ לְפָנַי הָעֵדָה, אַחֵר כִּךְ לְפָנַי הַנְּשִׂאִים וְלִפְנֵי
אֱלֹעֶזֶר, וְכֵסוּף לְפָנַי מִשָּׁה, וְכַתְּבָה הַתּוֹרָה אֵת שְׁמוֹתָם כְּסֹדֵר
חֲשִׁיבוֹתָם, וְלֹא כְּסֹדֵר הַמַּעֲשֶׂה, אֲלוֹ הֵם דְּבָרֵי רַבִּי יֵאֵשִׁיָּה. אֲמַר תֵּן
אֲמַר מִשָּׁה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, בְּרִית הַמִּדְרָשׁ הִיוּ יוֹשְׁבֵינָא, מִשָּׁה רַבִּינוּ,
אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן, הַנְּשִׂאִים וְהָעֵדָה, וְהָלְכוּ בְנוֹת צִלְפָּחַד וְעָמְדוּ לָהֶן
לְפָנַי בּוֹקֵן בְּבֵת אַחַת, וְשִׁאלוּ אֵת כּוֹלָם יַחֲד.
מְבִרְרַת הַגִּמְרָא: בְּמֵאִי קְמִיפְלִגְי – בְּאִיזָה דִּין נִחְלָקוּ רַבִּי יֵאֵשִׁיָּה וְרַבִּי
אֱלִיעֶזֶר, שֶׁמִּחְמַתוֹ נִחְלָקוּ בְּפִירוּשׁ הַפְּסוּק. מְבִאֵרַת הַגִּמְרָא: מֵר –
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר כִּכְרִי, שְׁחוֹלְקִין כְּבוֹד לְתַלְמִיד אֶף בְּמִקְוָם וּ–בִפְנֵי תֵּרֵב,
כִּיוֵן שֶׁחֲשִׁיבוֹת הִיא לִרְבִּי שֶׁמְכַבְּדִים אֶף אֵת תַּלְמִידֵי, וְלֹכֵן שִׁאלוּ
אֵת אֱלֹעֶזֶר, הַנְּשִׂאִים וְהָעֵדָה שְׁהִיו תַּלְמִידֵי שֶׁל מִשָּׁה רַבִּינוּ, בִּפְנֵי
מִשָּׁה. וְאִמֹּר – רַבִּי יֵאֵשִׁיָּה כִכְרִי, אִין חוֹלְקִין כְּבוֹד לְתַלְמִיד בְּמִקְוָם
הַרְבֵּי, וְלֹכֵן לֹא יִרְבִּי שֶׁשִּׁאלוּ אֵת תַּלְמִידִים בִּפְנֵי מִשָּׁה רַבִּינוּ, אֲלֹא
וְדָאִי שִׁאלוּ תְּחִילָה אֵת הָעֵדָה, הַנְּשִׂאִים וְאֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן, וְרַק אַחֵר

כִּךְ שִׁאלוּ אֵת מִשָּׁה רַבִּינוּ.
הַגִּמְרָא מְבִרְרַת אֵת הַהִלְכָה בְּמַחֲלוּקַת זֶה: וְהִלְכְּתָא, שְׁחוֹלְקִין כְּבוֹד
לְתַלְמִיד בְּמִקְוָם הַרְבֵּי, וְהִלְכְּתָא, שְׁאִין חוֹלְקִין. מִקְשָׁה הַגִּמְרָא: קְשִׁיָּא
הִלְכְּתָא אֲחֵלְכֶתָא – הָרִי הִלְכָה אַחַת סוֹתֵרַת לְחִבְרַתָּה. מִתַּרְצַת
הַגִּמְרָא: הִלְכְּתָא אֲחֵלְכֶתָא לֹא קְשִׁיָּא, הָא – מַה שִׁאֲמַר שְׁחוֹלְקִין
כְּבוֹד לְתַלְמִיד בְּמִקְוָם הַרְבֵּי הֵינֵנוּ בְּאוֹפֵן דְּפִלְגִי לִיה רַבִּי יִקְרָא –
כְּשֶׁהֲרֵב עֲצֻמו חוֹלֵק כְּבוֹד לְתַלְמִיד, וְנוֹחַ לִרְבִּי שְׁנֵים אֲחֵרִים
יִכְבְּדוּהוּ. וְהָא – מַה שִׁאֲמַר שְׁאִין חוֹלְקִין, הֵינֵנוּ בְּאוֹפֵן דְּלֹא פִלְגִי
לִיה רַבִּי יִקְרָא, וְאִזּוּ גִנְאִי הוּא לִרְבִּי שֶׁאֲחֵרִים יִחְלְקוּ כְּבוֹד לְתַלְמִיד
בִּפְנֵי.
הַגִּמְרָא מְסַפֶּרַת בְּשִׁבְחוֹן שֶׁל בְּנוֹת צִלְפָּחַד: תֵּנָא – שְׁנֵינוּ בְּרִייתָא,
בְּנוֹת צִלְפָּחַד, תְּכַנְּנִיּוֹת הֵן – בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ, דְּרִשְׁנִיּוֹת הֵן – יִדְעוּ לְדִירוּשׁ
אֵת הַתּוֹרָה, וְצִדְקָנִיּוֹת הֵן.
מְבִאֵרַת הַגִּמְרָא: תְּכַנְּנִיּוֹת הֵן, שְׁלִפִי שְׁעָה דְּפָרִי – שְׁדַבְּרוּ בְּשַׁעֲה
שְׁהִיתָה רֹאיוֹהָ, כְּשֶׁמִּצְאָה פֶּתַח לְדִבְרֵיהֶם, דְּאֲמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל כִּי רַב
יִצְחָק, מִלְּמַד שְׁהִיָּה מִשָּׁה רַבִּינוּ יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ בְּפִרְשֵׁת יְבִמִין, שְׁנֵאֲמַר
(דְּבָרִים כה' ח') 'כִּי יִשְׁבוּ אֲחֵים יַחְדָּו וְנָתַתִּי אֶחָד מֵהֶם וְבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה
אֲשֶׁת חֲמוֹת הַחוּצָה לְאִישׁ זֶר יִבְמָה יִבֹּא עָלֶיהָ וְלִקְחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה
וְיִבְרָמָה, וְהִיא דוֹרֵשׁ מִכֶּךְ שֶׁכְּתָבָה הַתּוֹרָה 'וְבֵן אֵין לוֹ' וְלֹא 'אֵין לוֹ',
כֵּאלִוּ נִכְתָּב 'עֵינִן עֲלֵיו', כְּלוּמַר, בְּדוֹק הֵיטֵב אִם יֵשׁ לוֹ זֶרַע כֹּל
שְׁהוּא הַפּוֹטֵרוֹ מִיָּבוּם, אֲמַר לוֹ בְּנוֹת צִלְפָּחַד, מִמָּה נִפְשֶׁךָ, אִם כִּכֵּן
אֲנִי חֲשׁוֹבִין, לְפִטְוֹר אֲמַנּוּ מִיָּבוּם, תֵּנָה לָנוּ נְחִלָּה כִּכֵּן, שְׁהִי
בְּמִקְוָם שֶׁאֵשָׁה חַיִּיבַת כִּיבוֹם הָדִין הוּא שְׁהִיבִים לְבָדוּ יוֹרֵשׁ אֵת אוֹתוֹ
הַמֵּת, וְאִילוּ כְּשִׁישׁ לְמֵת בֵּן, הֵבֵן פּוֹטֵר אֵת אֲמֹ מִיָּבוּם וּמוֹנַע מִהִיבִם
לִירֵשׁ אֵת אֲבִיו, וְאִם כֵּן אֶף לְגַבִּי בֵּת הָדִין כֵּן, שֶׁכְּשִׁיָּה פּוֹטֵרַת אֵת
אִמָּה מִיָּבוּם הָרִי הִיא מוֹנַעַת מִהִיבִים לִירֵשׁ אֵת נְכִסֵּי אֲבִיהָ, וְיִירוּשָׁת
אוֹתָם בְּעִצְמָהּ, וְאִם לֹא – וְאִם אֵין אֲנִי יוֹרֵשׁוֹת כְּבָנִים, תִּתְּנֵם אֲמַנּוּ
– תַּהִיָּה אֲמַנּוּ חַיִּיבַת כִּיבוֹם. וְכִשְׁשִׁמַּע מִשָּׁה אֵת טַעְנָתָא, מִיָּד 'וְיִקְרָב
מִשָּׁה אֵת מִשְׁפָּחָן לְפָנַי ה'.'
מְמַשִּׁיכָה הַגִּמְרָא: דְּרִשְׁנִיּוֹת הֵן, שְׁהִיו אִמְרוֹת לְמַשָּׁה, אִילוּ הִיָּה [לוֹ]
לְאִבְנֵי כֵּן, לֹא דְּפָרְנוּ – לֹא הֵינֵנוּ תוֹבַעוֹת חֶלֶק בִּירוּשָׁה, כִּיוֵן
שֶׁנֹּאמַר (בְּמִדְבָּר כו' ח) 'אִישׁ כִּי יָמוּת וְבֵן אֵין לוֹ וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת נְחִלָּתוֹ
לְבָתוֹ, וְאֶף שֶׁלֹּא תִתְּפֹרֵשׁ בְּתוֹרָה מַה דִּין הִירוּשָׁה כְּשִׁישׁ גַּם בָּנִים
וְגַם בְּנוֹת, הֵבֵנוּ מִדְּעִתָּן שְׁאִין בְּנוֹת יוֹרֵשׁוֹת כֹּלל בְּמִקְוָם שִׁישׁ כֵּן,
וְתוֹבַעְתֶּם הִיתָה רַק מִחֲמַת שֶׁלֹּא הִיוּ לוֹ בָּנִים, שֶׁנֹּאמַר (שֵׁם כו' ד) 'לְמָה
יִגְרַע שֵׁם אֲבִינוּ מִתּוֹךְ מִשְׁפָּחָתוֹ כִּי אֵין לוֹ בֵּן', וּמִשְׁמַע שֶׁאֵם הִיא לוֹ
בֵּן לֹא הִיוּ תוֹבַעוֹת כֹּלָם.
מִקְשָׁה הַגִּמְרָא: וְהִתְנָא – וְהָרִי שְׁנֵינוּ בְּרִייתָא אַחֲרָת, שֶׁאֲמַר
בְּנוֹת צִלְפָּחַד 'אִילוּ הִיתָה לוֹ בֵּת לֹא דִיבְרַנּוּ', מִתַּרְצַת הַגִּמְרָא: אֲמַר
רַבִּי יְהוֹנָתָן, סְמִי – מִחֲזַק מְבָאֵן אֵת הַתִּיבָה בֵּת, וְתַגְרוּס 'אִילוּ הִיָּה
לוֹ בֵּן לֹא דִיבְרַנּוּ. תִּירוּץ נוסף: אֲמַר, בְּאִמְתָּ יֵשׁ לְגִרוּס בֵּת',
וְכִךְ אֲמַר, אֲפִילוּ אִם הִיָּה לוֹ בֵּן מוֹת, וְהָיָה בֵּת לָהֶן, לֹא דְּפָרְנוּ, כִּיוֵן
שְׁהִיו דְּרִשְׁנִיּוֹת וְיִדְעוּ שְׁבֵת הֵבֵן קוֹדֶמַת לְבֵת, כְּמִבּוּאָר לְעִיל (סוּפָה).
מְמַשִּׁיכָה הַגִּמְרָא: צִדְקָנִיּוֹת הֵן, שְׁלֹא יִנְשְׂאוּ אֲלָא לְהַגּוֹן לָהֶן, וְהֵינֵנוּ
לְבָנֵי שְׁבִטָּן, שְׁהִיו הַגּוֹנִים.
הַגִּמְרָא מְבִיאָה בְּרִייתָא נוספת בְּעֵנִין בְּנוֹת צִלְפָּחַד: תִּנִּי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
בֵּן יִצְחָק, אֲפִילוּ קָמְנָה שְׁבִיָּה, לֹא נִשְׂאָת כְּשִׁיָּה פְּחוּתָה וּ–צַעֲרִיהָ
מֵאֲרַבְעִים שָׁנָה, מִחֲמַת שְׁהִיו מִצְפּוֹת לְהִנְשֵׂא לְהַגּוֹן לָהֶם.
מִקְשָׁה הַגִּמְרָא: אֵינִי – הָאֵם כִּךְ הוּא הַדְּבַר, וְהָאֵם רַב חֲסִידָא,
אֵשָׁה שְׁנִיפָת – שְׁנִישְׂאָה פְּחוּתָה מִכֵּת עֲשָׂרִים, טַבַּעָה שְׁהִיא יוֹלֶדֶת
עַד גִּיל שְׁשִׁים, וְאִם נִישְׂאָה בֵּת עֲשָׂרִים, יוֹלֶדֶת עַד אֲרַבְעִים, אֶךְ אֵשָׁה
נִישְׂאָה רַק כְּשִׁיָּה בֵּת אֲרַבְעִים, שׁוּב אֵינָה יוֹלֶדֶת כֹּלָל. וְאִם הִיָּה
מִתְּמַתִּינַת עַד גִּיל אֲרַבְעִים לֹא הִיָּה אָדָם נוֹשֵׂאן, וְגַם לֹא הִיָּה רֹאיוֹ
לָהֶן לְהַמְתִּין לְגִיל כּוֹזָה, שֶׁלֹּא יִהְיוּ רֹאיוֹת לְדַלֵּת.
מִתַּרְצַת הַגִּמְרָא: אֲלָא מִתּוֹךְ שְׁצַדְקָנִיּוֹת הֵן, נַעֲשֶׂה לָהֶן גַּם, כְּמוֹ
שֶׁנַּעֲשֶׂה לְיוֹכְבֵּד אֲמוֹ שֶׁל מִשָּׁה רַבִּינוּ, שִׁילְדָה אֵת מִשָּׁה אַחֲרֵי גִיל
שִׁשִּׁים, כְּמוֹ שִׁיבּוּאָר שִׁילְדָה אוֹתוֹ בֵּת מֵאָה וְשְׁלוּשִׁים, וְהָיָה
בְּטוּחוֹת שִׁיעֶשֶׂה לָהֶם נֵס, וְלֹכֵן חִיכּוֹ. מְבִרְרַת הַגִּמְרָא מִנִּין שִׁיּוֹכְבֵּד
יִלְדָה אַחֵר גִּיל שִׁשִּׁים: דְּקִתְּבִיב (שְׁמוֹת ב' א) 'וְיָלְדָה אִשָּׁה מִבֵּית לֹוֹ יִצְחָק
אֵת בֵּת לֹוֹ', וְאִישׁ מִבֵּית לֹוֹי הוּא עֲמֶרֶם, וְלִקַּח אֵת יוֹכְבֵּד בְּתוֹ שֶׁל
לֹוֹ בֵּן יַעֲקֹב.